

Dominik a Paul o Číne

Napísal Administrator
Piatok, 21 November 2008 14:00

Hoci v Číne ešte stále vládne komunistický režim, je tam napriek tomu veľa sŕdc túžiacich po Ježišovi. Preto je Čína otvorená pre evanjelium viac ako kedykoľvek v minulosti. V takýchto úvahách o tejto veľkej krajine, o jej problémoch a možnostiach evanjelizácie sa niesol seminár o Číne, na ktorom sme sa zúčastnili v Nitre na Kalvárii spolu so zástupcami iných rehoľných spoločností a fanúšikov Číny. Organizovali ho naši spolubratia z China Zentrum v Rakúsku.

Osobitným prínosom bola prednáška P. Romana Máleka SVD z China-Zentrum v St. Augustine (Nemecko) a osobné svedectvá Paula a Dominika - študentov SVD pochádzajúcich z Číny, ktorí sú momentálne v St. Gabrieli pri Viedni, ako aj svedectvo sr. Jaroslavy, krížovej sestry, ktorá Čínu osobne navštívila a priniesla so sebou aj veľa zaujímavých diapozitívov.

Študentov Dominika a Paula sme poprosili o pár slov o sebe a ich krajine, predovšetkým o tom ako sa každý z nich dostal ku kňazstvu. Z bezpečnostných dôvodov sme neuviedli ich fotografie. Ďakujeme za pochopenie. Teraz vám prinášame ich slová.

Paul:

Rád by som hovoril o tom, ako som prišiel na myšlienku stať sa kňazom. Keď som mal asi 14 rokov, to bolo začiatkom rokov 1980, v tom čase postoj vlády voči náboženstvu bol trochu uvoľnenejší viac než predtým. V tom čase istý kňaz, ktorého prepustili z pracovného tábora autonómnej oblasti Sing-tiang. To bola veľmi izolovaná a od ostatných zaľudnených oblastí dosť vzdialená oblasť. Teda v pracovnom tábore sa staral o ovce a kozy. Tento kňaz prišiel do našej dediny. Bol plný nadšenia za evanjelizáciu. Vrátil sa do svojich farností, kde pracoval dlhý čas pred svojim uväznením. Prišiel vyhľadať svojich starých farníkov, vysluhovať im sviatosti. Prišiel i do našej dediny. To bolo prvýkrát v mojom živote, že som videl kňaza. Bol som veľmi zvedavý. Pýtal som sa sám seba, aký vlastne môže byť kňaz. Možno, že nevyzerá ako obyčajný smrteľník. Všetci dedinčania šli privítať tohto kňaza. Keď sa dopyčuli, v ktorom dome práve je, všetci tam šli. Tak aj ja som šiel. Vo dvore bolo mnoho ľudí. Po určitých ťažkostiach a po určitej námahe som sa dostal do izby, kde sa tento kňaz nachádzal. A videl som starého plešatého muža. Tak toto by mal byť kňaz? Musím sa priznať, že som bol trochu sklamaný. Kňaz sa rozprával s ľuďmi v miestnosti a každý bol veľmi vzrušený. Potom, v ten večer som sa po prvýkrát zúčastnil svätej omše. Vtedy tento kňaz nemal žiaden misál a žiadne rúcho. Jednoducho odriekal svätú omšu z pamäti. Pamätal si tie dôležité eucharistické modlitby. Nemali sme kostol. Modlili sme sa pod holým nebom na dvore. Bolo to veľmi pekné. Kňaz zostal asi týždeň v našej dedine. Každý deň sme mali dve

Dominik a Paul o Číne

Napísal Administrator

Piatok, 21 November 2008 14:00

---

sväté omše, zavčasu ráno a neskoro večer. Po svätej omši sa kňaz naraňajkoval, potom na dvore vysvetľoval a učil. Bolo leto, takže bolo teplo. Kňaz sedel na stoličke a učil základy katolíckej viery. Poobede spovedal. Celé popoludnie, pretože veľmi veľa ľudí sa chcelo vyspovedať. Oni totiž 30 rokov nevideli žiadneho kňaza. Boli veľmi smädní po duchovných veciach. Všetci títo ľudia milovali tohto kňaza. Aj ja som bol veľmi dotknutý. A myšlienka stať sa kňazom ako on sa vkrádala do mojej mysle. Aj môj otec, keď sa raz vrátil zo svätej omše, sa ma opýtal, či sa nechcem stať kňazom. Odpovedal som: "Áno, samozrejme." Vtedy som sa rozhodol, že sa stanem kňazom. Neskôr som vstúpil do Spoločnosti Božieho Slova (SVD) v USA. Toto je môj príbeh.

Dominik:

Mám 3 sestry a ja som najmladší. Bolo to veľmi zaujímavé. Prv než som sa narodil, rodičia a starí rodičia si veľmi priali mať chlapca v rodine. Moji rodičia sa za to modlili. A moja stará mama sa modlila: "Bože, ty musíš dať môjmu synovi syna. Musíš mi darovať vnuka." Taká to jednoduchá bola jej modlitba. Nakoniec som sa narodil a všetci boli veľmi šťastní. Vlastne všetci susedia, ba celá dedina sa modlila, aby moji rodičia dostali syna. Takže ho dostali. Neskôr mi rodičia povedali, že si mysleli, že som Božím darom. Takže sa rozhodli, že tento dar vrátia Bohu späť. Možno od chvíle kedy som sa narodil, neviem presne, chceli, ak by bolo možné, aby som sa stal kňazom. Vlastne od skorého detstva mi prízvukovali, že by bolo dobré, keby som sa stal kňazom. Hovorievali mi: "Raz sa staneš kňazom, dobre." "Dobre" povedal som, hoci som nevedel o čo ide. Ja som nezakúsil kultúrnu revolúciu, takže som si žil dobrým životom. Keď som mal 5 rokov, kostoly opäť otvorili, takže sme mohli chodiť na svätú omšu. Tak som mal možnosť stretnúť kňaza, chodiť na svätú omšu, pozorovať, čo kňazi robia a pod. Vtedy som si všimol, že kňazi boli veľmi rešpektovaní ľuďmi. A zdali sa veľmi múdri. Ľudia k nim chodievali pre radu, ako k mudrcovi, šamanovi. Toto ma veľmi priťahovalo. Potom otvorili semináre. Mali sme veľa povolaní. Začal som navštevovať mladých seminaristov. Videl som, aký sú nadšení a obetaví. Boli verní svojmu povolaniu. Niektorí z nich boli moji príbuzní, napr. syn mojej tety - otcovej sestry, bol jedným z prvých seminaristov v našej diecéze. Bol veľmi inteligentný a aj on ma dosť ovplyvnil. Aj moji rodičia mi to často opakovali. Aj moji starí rodičia by boli šťastní, keby videli, že som kňazom. A to nie je také celkom normálne pre Čínu, lebo v čínskej kultúre je dôležité, aby rodina mala syna, aby rod predkov aj naďalej pokračoval. Ale zdá sa, že toto príliš netrápilo mojich rodičov. Vždy hovorili: "Nevadí. Aj keď naša rodina skončí tuná, nevadí. To je v poriadku." A to v našej kultúre nie je také normálne. Dokonca aj teraz, keď sa ľudia dopytujú, že moji rodičia chcú mať zo mňa kňaza pýtajú sa: "Neobávate sa, čo bude s vašou rodinou v budúcnosti? Že jednoducho nebude pokračovať, že nebudete mať žiadnych potomkov?" A moji rodičia odpovedia: "Nevadí, my máme potomka a to stačí. Keď zomrieme, tak zomrieme. Nikto si na nás nespomenie." Takže, keď som mal 14 rokov, šiel som do kostola pracovať ako pomocník. Tam som aj žil aj spával. V určitom zmysle to bola akoby pomoc biskupovi, ktorý mal vtedy vyše 80 rokov. Biskup potreboval mladých, ktorí by mu pomohli s vybavovaním určitých záležitostí, s odovzdávaním určitých správ. Ale toto vlastne nebolo jeho hlavným úmyslom. Chcel takto získať vlastne kňazské povolania pre budúcnosť diecézy. Tak som spolu s niekoľkými chlapcami začal bývať v kostole. Každé

ráno sme poslúhovali pri svätej omši a po svätej omši sme sa najedli a šli sme do školy. V tejto službe som bol tri roky. Avšak v poslednom ročníku vysokej školy bolo štúdium pre mňa veľmi náročné, tak som sa vrátil domov. Ale počas týchto troch rokov som mal možnosť spoznať mnoho mladých seminaristov a mladých kňazov. Bolo to v roku 1989, keď som mal 14 rokov. Vtedy boli vysvätení po mnohých rokoch prví štyria kňazi našej diecézy. Vtedy som začal spoznávať mnoho mladých kňazov a seminaristov, a s niektorými som mal veľmi dobrý vzťah. A myslel som si, že je to skutočne pekné povolanie; slúžiť ľuďom, slúžiť Cirkvi. A všimol som si, že títo ľudia majú určitú slobodu. Sú ľuďmi rešpektovaní a tiež veľa cestujú. Obdivoval som to všetko. Tak som si myslel, že toto by ma nejako priťahovalo. Ale veľmi ma zaujímali filozofické a teologické otázky. Hľadal som odpovede na tieto otázky. Napr.: význam Trinitu, moja viera, zmysel života, zmŕtvychvstanie a pod. Bol som teenager, začínal som svoje vlastné myslenie. Tak som chcel študovať, aby som našiel odpovede na tieto otázky. Myslel som si, že štúdium teológie a filozofie je správnu cestou k nájdeniu odpovedí na tieto otázky. Toto bol tiež jeden z dôvodov, prečo som sa chcel stať kňazom. A samozrejme aj podpora zo strany celej mojej rodiny, príbuzných a rodičov i sestier. Takže som sa stále zapodieval myšlienkou, že sa raz stanem kňazom. A postupne sa to stávalo mojim ideálom, mojim povolaním. Vlastne, nikdy som nerozmýšľal o inom povolaní. V roku 1993 som šiel do Pekingu na univerzitu. Hoci mnohí ľudia z našej diecézy, niektorí kňazi vedeli, že sa chcem stať kňazom. Nešiel som do seminára, ale na univerzitu. Mnohí z nich hovorili: "Ak pôjdeš na univerzitu, získaš iný pohľad na svet, budeš mať mnoho pokušení a stratíš povolanie." Avšak nestalo sa tak. Nevie, či preto, že som bol opatrnejší. Možno preto, že som mal šťastie, neviem nájsť na to odpoveď. Jednoducho som neodbočil od svojej cesty. Aj počas týchto štyroch rokov na univerzite som udržiaval kontakty s niektorými kňazmi, povzbudzoval sa na ich príklade, na ich službe Cirkvi, ľuďom. To ma veľmi inšpirovalo. Takže aj po týchto štyroch som sa rozhodol pokračovať. A naskytla sa mi príležitosť študovať teológiu v USA.

Môžete nám porozprávať niečo o čínskej Cirkvi a ľuďoch v Číne?

Dominik:

Keď rozmýšľam o čínskych katolíkoch moje skúsenosti sú ohraničené na našu diecézu, farnosť, na naše mesto. Avšak vždy, keď tak o nich rozmýšľam bývam veľmi pohnutý. Nemyslím tým, že sú to perfektní ľudia bez chýb a slabostí. Myslím na ich oddanosť Cirkvi, viere. Vždy, keď na to myslím, som hlboko dotknutý. Všetci vieme, že niekoľko rokov nebolo kňazov v našej cirkvi, viera bola odovzdávaná mnohými rodičmi svojim deťom. Napr. moji rodičia vychovávali k viere moje sestry a mňa. Dokonca aj keď cirkev bola u nás povolená, nemali sme dostatok kňazov. A tak mnohí laici prevzali dôležité úlohy a práce v cirkvi. Znovu vystavili kostoly a obnovili kresťanské spoločenstvá. Na začiatku pripadalo na jedného kňaza 3-5 tisíc ľudí. Niektoré kresťanské spoločenstvá nevideli kňaza aj niekoľko mesiacov. Len niekoľko ľudí viedlo a udržiavalo život v týchto spoločenstvách. Spomínam si, že keď sme my v našom meste nemali kňaza, moji rodičia

a niektorí iní ľudia zo susedstva sa pravidelne a spontánne schádzali na spoločné modlitby. Dokonca aj dnes, musím povedať, že čínsky katolíci sú veľmi nadšení za svoju vieru a veľmi cirkvi pomáhajú materiálne ale aj spirituálne. Vo všetkých aspektoch. Napr. môj otec má 69 rokov, je na dôchodku, ale pracuje vo farnosti. V obchodíku s náboženskými predmetmi. Od 15.30 do 21.00 každý deň. Bola to dobrovoľná práca. Teraz síce dostáva nejaké peniaze, ale je to veľmi málo, skoro nič. Moja matka tak isto. Každé ráno ide do kostola. Majú takú skupinku starších žien. Robia charitatívnu činnosť. Návštevy chorých, bez rozdielu náboženstva. Samozrejme, snažia sa byť pritom aj misionárkami. Ľudia ako títo udržiujú cirkev na žive. Aj moja sestra. Má 34 rokov a je vedúcou istej modlitbovej skupiny mladých ľudí našej farnosti. Aj spevácky zbor a hudobná skupinka. Sú to mladí ľudia, ktorí obetujú svoj čas, prídu na nácviky a pripravujú program na slávnosti a prázdniny. Je to úžasné. Naozaj chcem prízvukovať, že ľudia sú veľmi nápomocní a oddaní cirkvi. Samozrejme s tými alebo onými chybami a ohraničeniami. Taktiež i mladý kňazi. Máme dosť veľký počet mladých kňazov v našej diecéze v porovnaní s inými čínskymi diecézami. Aj títo sú veľmi oddaní cirkvi, hoci ich práca nie je ľahká. Veľmi často za posledných 10 rokov bolo ich prvou úlohou po príchode do novej farnosti vystavenie kostola. Pretože v mnohých farnostiach ešte neboli kostoly na zhromažďovania sa veriacich, alebo boli zničené alebo staré. A pre túto úlohu mali kňazi ohraničené finančné prostriedky. Väčšina obyvateľov na vidieku sú chudobní. Bolo to ťažké. Čo sa týka povolání v našich seminároch, tak máme mnoho povolání. Avšak myslím, že sa im nedostáva veľmi dobrá formácia. Materiálna - nemajú dostatok peňazí na zakúpenie vybavenia, kníh. A nemajú dostatok dobre vzdelaných profesorov. A potom ešte stále existuje určitá uzavretosť, že nedostávajú dostatok informácií o univerzálnej cirkvi, o tom, čo sa deje v cirkvi. Ale aj spirituálne - duchovne, čo sa mi zdá oveľa dôležitejšie. Kvôli tejto izolovanosti od sveta mnoho ľudí nepozná uznesenia II. vatikánskeho koncilu. Zaberie to určite veľa času kým sa zmení myslenie a mentalita v tomto bode. A toto určite ovplyvní aj seminaristov. A tiež aj stará spiritualita - neviem, či toto slovo je primerané - je však pravdou, že mnoho vecí je z dávnejších časov a tieto sa nehodia veľmi do dnešnej doby. Toto je jedná z mojich starostí, možno tá najväčšia. Ľudia samí už pozorujú na mladých kňazoch určité nedostatky. Napr. nedostatok duchovného života, čo zase spôsobuje, že vo svojej práci nedokážu vycítiť skutočnú potrebu svojich farníkov. A tak strácajú spojenie s ľuďmi a dôveru ľudí. Nemyslím, že všetci, ale niekoľkí. Toto je problém. Niektorí kňazi nedokážu spolupracovať medzi sebou navzájom, niektorí z nich nie sú solidárni so svojím biskupom. Napr. ak ich upozorní, že niektoré veci tak nesmú robiť, ohradia sa, že kto je on aby im rozkazoval. Tieto problémy sú pre mňa znakom nedostatku duchovnosti. A toto zase vychádza z nedostatočnej formácie. Takto to prinajmenšom pozorujem v našej diecéze.

Čo je pre ľudí v Číne dôležité?

Paul:

Myslím, že pre ľudí v Číne a väčšinu ľudí v Ázii medziľudské vzťahy sú dôležitejšie ako

hocičo iné. To znamená, že je dôležité, aby sme urobili iných spookoojnými a šťastnými. Preto cudzinci hovoria, že Číňania sa stále usmievajú, sú stále veľmi priateľskí. Dokonca aj keď sa tak necítia usmievajú sa, lebo nechcú uraziť hosťa. Nechcú narušiť určitú harmóniu, medziľudský vzťah.

Dominik hovorí:

Ako už Paul povedal, čínska kultúra je viac zameraná na spoločenstvo. Tto znamená, že žijete v spoločenstve a teda nežijete len sám pre seba. Musíte myslieť na iných. Vo svojej rodine, v práci, vo vzťahu k spolupracovníkom, k nadriadeným, spolužiakom, učiteľom. Sebectvo je u nás hodnotené ako niečo veľmi zlé. Toto slovo ľudia používajú aj ako obvinenie, aby vás prinútili k nejakej obete, k zrieknutiu sa pre dobro celého spoločenstva. Obeta kvôli spoločenstvu sa u nás považuje za niečo veľmi vznešené. Napr. neviem ako teraz, lebo teraz je to trochu ináč, ale keď sme boli deti, keď sme boli mladí, počuli sme v médiách, že ten alebo tamten položil svoj život v boji za záchranu majetku krajiny, spoločnosti, napr. hodnotu niekoľko tisíc čínskych juenov. Alebo on, ona bojovali za záchranu svojho majetku a pri tom položili svoj život. Takéto činy boli veľmi vychvaľované. Boli hrdinstvom. Avšak keď som prišiel do UUSA bolo to úplne iné. Tuná si myslia, že ste blázon, keď pre niekoľko tisíc juenov stratíte život. To je nesprávne, veď predsa ľudský život je dôležitejší ako peniaze. Ale to je čínska kultúra. Alebo ak mladej žene zomrie manžel a chce sa znova vydať, toto rozhodnutie nie je len v jej rukách. Musí zohľadniť potreby iných. Ako napr. rodičov jej zomrelého manžela, jej vlastných rodičov, alebo jej bratov a sestry. Týchto všetkých musí zohľadniť. Vlastne by mala myslieť najprv na iných. Takto je to správne. Nesmiete najprv sledovať vlastné dobro. Musíte mať na mysli dobro celého spoločenstva. Ináč by to bola hanba, ak bez súhlasu spoločenstva ide za mužom, ktorého má ona rada. A niekedy je to veľmi tvrdé. Ale teraz už v niektorých väčších mestách je to iné. Vo väčšine oblasti Číny je to viac-menej také isté.

Ako by ste charakterizovali rozdiely medzi čínskou a americkou kultúrou?

Paul:

Myslím, že veľký rozdiel medzi čínskou kultúrou a kultúrou USA je, že Číňania sa zameriavajú na kolektivismus a spoločenstvo. Jednotlivci nie sú veľmi dôležití. Vlastne sú dôležití, ale nie natoľko ako komunity. Najprv musíte vidieť záujem spoločenstva. Až keď záujem spoločenstva bol uspokojený, potom sa môže zohľadniť záujem jednotlivca. Toto bolo dlhá tradíciou v našej kultúre. Podobne aj v ostatných ázijských kultúrach. A myslím, že táto tendencia bola posilnená učením komunizmu. Komunizmus sa sústreďuje na kolektivismus.

Americká kultúra je pravým opakom čínskej kultúry. Táto sa zameriava na jednotlivca. Myslím, že tento rozdiel bol pre mňa po príchode do Ameriky tým najťažším. Keď som bol v kolégiu misionárov Božieho slova v USA pre seminaristov, bol som sklamaný určitým nezaujmom. Zdalo sa, že sa tam každý stará len sám o seba a nik sa nestará o druhého. Cítil som sa taký osamelý. A taktiež kňazi, či už pracujete v kolégiu, alebo v továrňach, alebo kdekoľvek, vedúci, alebo predstavení sa vás pýtajú, ako sa vám darí, či máte ťažkostí v živote alebo podobne. Vždy sa pýtajú, prejavujú záujem. A človek sa pritom

cíti, že sa o vás niekto stará, vždy niekto na vás myslí. Ale v Amerike. Na začiatku som mal veľmi negatívnu skúsenosť. Kňazi sa veľmi nepýtali na toto alebo hento. V Číne keď sa vás napríklad opýtajú, potrebuješ niečo, máš dosť vecí, na oblečenie? Obyčajne odpoviete: "Á, vďaka mám dosť, nepotrebujem nič." Ale číňania rozumejú, že potrebujete niečo, ale nepoviete to priamo. To je čínska kultúra. Ale v USA to nie je tak. Ak sa vás niekto opýta: "Potrebujete niečo?" A čínsky študent odpovie: "Nie, nepotrebujem nič." Oni to považujú za pravdivú odpoveď. Myslia si, že naozaj nič nepotrebujete. A viac sa nestarajú, viac sa nepýtajú. To je vaša starosť. Najprv to bola pre mňa veľmi zlá skúsenosť. Neskôr som však pochopil, že to robia, akoby z rešpektu voči vám asi s tým úmyslom: "Nechcem strkať nos do tvojich záležitostí." Myslím, že obe kultúry majú svoje výhody i nevýhody. V čínskej kultúre ľudia prejavujú viac záujmu jeden o druhého. Ale nevýhodou je, že jednotlivец je často zanedbávaný. Ako keby sa vyjadrovalo: "Ty nie si vôbec dôležitý, ty nemáš vlastnú dôstojnosť, ty sa máš vedieť obetovať pre spoločenstvo." A to nie je dobré. Ja som tiež človek a mám vlastnú hodnotu a dôstojnosť. A musím žiť svoj život. Ja si môžem vybrať, že budem žiť pre iných, ale nechcem byť k tomu nútený. Toto je nevýhodou čínskej kultúry. Nevýhodou amerického individualizmu je akási necitlivosť. Už navonok vyzerajú ľudia veľmi chladní. Zdajú sa takí vzdialení jeden druhému. Je to pocit, akoby ani nežili v spoločenstve. V našom seminári v USA sa vždy hovorilo o komunite, o tom, že by sme sa mali starať o svoju komunitu, ale iba sa o tom hovorí a každý si robí po svojom.

Dominik:

Myslím, že Paul povedal skutočne veľa. Ja mám podobnú skúsenosť. Čo by som chcel povedať, má pravdepodobne ten istý koreň. Ja by som sa zameral na hierarchiu. V Číne sú spoločenstvá s hierarchickou štruktúrou. Poslušnosť je zdôrazňovaná. Doma ste poslušní voči svojim rodičom nezáleží na tom ako starí ste a akí starí sú vaši rodičia. Ak máte štyridsať, päťdesiat, šesťdesiat rokov, ak vaši rodičia žijú, musíte ich poslúchať. A je tam i spoločenský život. Je prirodzené, že deti sa musia starať o svojich rodičov. Keď sú už rodičia starí, deti ich musia zobrať k sebe a postarať sa o nich materiálne a aj duchovne. Nemyslím tým, že Američania sa nestarajú o svojich rodičov, ale je to celkom iný spôsob. Keď sú ich rodičia stávi, dajú ich do domovov dôchodcov. Toto bolo pre mňa veľmi tvrdé, keď som to prvý krát videl v Amerike. Jednoducho to nemôžem prijať. V čínskej kultúre je to niečo absolútne nepredstaviteľné. Je to nedostatok lásky vo vzťahoch medzi najbližšími členmi v rodine. Ale neskôr som to trochu porozumel. Individualizmus, ekonomické dôvody, alebo iné dôvody môžu byť toho príčinou. A zdá sa, že starí ľudia, starí rodičia sú schopní to prijať, alebo musia to prijať. Ale ja by som povedal, že oni musia mať túžbu žiť so svojimi deťmi hoci to nie jemožné, hoci to nie je skutočné. Toto ma šokovalo. Ale v americkej kultúre vo všeobecnosti starí ľudia sa nezdajú byť rešpektovaní mladými ľuďmi. Naopak v Číne áno. Napríklad v Techny v našom SVD dome v Chicagu je mnoho starých kňazov a títo žijú sami. Možno sa môžu rozprávať medzi sebou, ale len veľmi zriedka dostanú návštevu. V Číne je to úplne iné. Starí kňazi sú viac ctení. Majú taký druh autority nad mladými kňazmi. A takmer každý deň, ak bývate na fare, mnohí ľudia vás prídu navštíviť. A počas prázdnin a sviatkov ľudia im prinesú dary. To je nádherné. Takže, my vždy hovoríme, že ak sa staneme kňazmi a

zostárneme, musíme si zaistiť, že sa vrátíme do Číny a zomrieme tam. Ale aj v komunitnom živote je to také isté, alebo podobné. Na začiatku to bolo takto: v Číne máme svojich predstavených - prefektov a títo sa majú o nás postarať. Takže my čakáme pasívne. A takto sme v USA čakali a čakali a nič sa nestalo. Pochopili sme, že si musíme hľadať vlastnú cestu. Dávam taký príklad: Náš novicmajster nám raz povedal svoju vlastnú skúsenosť s rozdielnymi kultúrami. Mal dvoch novicov, ktorí mali medzi sebou vzájomne problémy. Jeden z nich vždy prišiel za novicmajstrom a rozprával mu o problémoch toho druhého alebo s tým druhým. Novicmajster sa ho pýtal, "Prečo nejdeš k nemu a nepohovoríš si s ním o tom?" Na to tento povedal: "Ja nie som predstavený, vy ste predstavený, vy máte s ním o tom hovoriť." Tento novic bol z určitého ázijského štátu, neviem presne z ktorého. To je úplne iné myslenie. Pre neho my sme členmi jednej komunity. Jasom predstavený, áno, ja sa postarám o svoju prácu, ale toto by malo byť riešené na úrovni od osoby k osobe. Ale toto nie je v našej kultúre. Pre mňa to bolo ťažké. Napríklad v lete počas prázdnin študenti, ktorí majú svoje rodiny, tí idú k nim. A my nemáme kde íť. A Ak by sme si sami nevyhľadali nejaké miesto, ostali by sme tam sami celé leto. My sme si mysleli, že predstavení sa o to postarajú, že oni nám povedia, kam ísť. Ale nestalo sa tak. Niekedy je to ťažké a vyčerpávajúce, ale na druhej strane máme možnosť sa veľa naučiť. Ale pre nás - študentov z Ázie je to možno tvrdé na úrovni citov, že je to, akoby sa o nás nikto nezaujímal. Myslím však, že pre nás je lepšie, keď pochopíme ich spôsob myslenia. Nemusíme robiť všetko ich spôsobom, ale ak stým máme problémy, mali by sme to komunikovať svojim predstaveným. Hoci, ako to už Paul spomenul, je nám ťažko to povedať priamo. Výhodou je, že môžeme byť nezávislejší. Vycibríme si určité schopnosti, staneme sa zrelšími, naučíme sa rešpektovať iných, brať ich takých, akí sú. Naučíme sa brať ich ako dospelých a zrelých.

Čo poviete na náš život na Slovensku?

Paul:

Môj dojem z tejto krajiny je, že v porovnaní s Rakúskom odkiaľ teraz prichádzam, Slovensko je chudobné. Myslím materiálne. Keď sme prišli na Slovensko, Peter a ostatní seminaristi nás pozvali zahrať si futbal. Šli sme na ihrisko. Budovy, ktoré sme tam videli, vyzerali veľmi staré. Ale keď poznávam ľudí, je tu rozdiel. Ľudia sú tu veľmi priateľskí, podobní Číňanom. Našiel som veľa podobností medzi Slovákmi a Číňanmi. Najväčší dojem na mňa urobili mladí ľudia. Mnoho mladých rehoľných povolání. Včera som bol v Nitre na tom seminári o Číne a prekvapilo ma množstvo mladých kňazov a sestier, ktorí tam boli prítomní. Veľa, veľa sestier, mladých sestier, ktoré tvorili najväčšiu časť publika prítomného na tomto seminári. Aj mladí seminaristi, kňazi. Je to dynamická cirkev. Materiálne je Slovensko v porovnaní s USA alebo Rakúskom chudobné, ale duchovne je bohaté.

Dominik:

Myslím, že Paul to vyjadril výstižne. Možno čo by som chcel dodať, vychádza z pocitu, že som naozaj zažil, že tunajší ľudia sú priateľskejší prinajmenej viac ako je tomu v Rakúsku a v USA. Zvlášť naši bratia v tomto dome. V základe máme problém navzájom komunikovať, hoci s angličtinou sa s určitými prekážkami môžeme dohovoriť. Samozrejme, ale oni to nevzdávajú. Vždy pripravia pre nás program, pýtajú sa, čo si želáme, ak spoznajú naše želania, ak niečo čo i len slovíčkom naznačíme, rýchlo to pre nás spravia. Niekedy sa cítíme pri tom trochu vinný. Možno to je tiež trochu z čínskej kultúry. Nevieť iných ako investujú toľko energie a času, aby pre nás čosi urobili. Niekedy cítim, že sa nemám čím odplatiť. Ale my sme priatelia, bratia, spolubratia a to je úplne iné než sme zakúsili v Rakúsku. Som skutočne dotknutý. A ďalšie, ako už Paul spomenul, sú mladí ľudia. Dnes sme šli do UPC. To bolo skutočne dojímavé byť medzi toľkými mladými ľuďmi. Myslím, že som také niečo ešte nezažil. V Číne, áno, tam je veľa ľudí v kostole, zvlášť na vidieku, ale iba mladí ľudia - to som ešte nezažil. V Amerike, alebo v Rakúsku, zvlášť v Rakúsku to je nemožné. Ale chcel by som to povedať krátko: jednoducho ma to inšpiruje. Mám taký sen do budúcnosti v Číne. Modlím sa, aby sme jedného dňa aj my mohli mať niečo podobné v Číne. Tiež na univerzite, žeby sme mohli mať mladých ľudí plných energie a života, že by sme mali takú istú dynamickú liturgiu, eucharistickú poklonu, hudbu... Je to môj sen. Veľmi by som to chcel.

Čo by ste popriali čitateľom tohoto rozhovoru?

Dominik:

Najprv by som chcel vysloviť svoju vďačnosť a uznanie ľuďom, ktorí prejavujú záujem o Čínu, modlia sa za Čínu. Možno sú tu i takí, ktorí aj konkrétne niečo urobili, pomohli Číne v minulosti, alebo v budúcnosti chcú pracovať, modliť sa, starať sa a myslieť na Čínu. A tiež si želim, pretože sme mali podobnú minulosť, želim si, aby všetci boli zdraví, možno tak zdraví ako Číňania. Aby všetci žili v pokoji. A to nielen v tom normálnom pokoji, mieri, ale v duchovnom pokoji, ktorý pochádza od Boha. V tomto novom svete, aby ste v tejto novej spoločnosti, ktorá je možno spoločnosťou plnou zmätkov, vám želim všetko dobré. Po materiálnej stránke, aby sa vám lepšie žilo a aj po duchovnej stránke, aby ste našli domov vo svojej viere a v Bohu.

Paul:

V Číne máme také dve želania. Jedno je "van š vui" - desaťtisíc vecí tak ako si želáte. "Desaťtisíc" to neznamená, že iba desaťtisíc. Ale všetko, čokoľvek budete robiť, nech sa vám podarí. To druhé príslovie, alebo želanie je: "šin šia čen" - Všetko, o čom snívate, sa stane skutočnosťou. To je moje želanie. Tiež si želim, aby ľudia na Slovensku udržiavali živého tohto dobrého ducha, ducha evanjelizácie. Naozaj som bol inšpirovaný a vďačný za seminaristov, kňazov, sestry, ktorí sú plní nadšenia za šírenie viery v Číne. Som vďačný a chcel by som vám zaželať všetko najlepšie pre váš život. Ďakujem veľmi pekne.